

Förvaltningen
Irma Aalto

Kommunstyrelsen

irma.aalto@enkoping.se

Riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet

Förslag till kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

1. att remittera riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet KS2023/151 till upplevelsenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och vård- och omsorgsnämnden för yttrande, enligt bilaga 1.
2. att remissvar ska ha inkommit till kommunledningsförvaltning senast den 2023-09-30

Ärendet

Bakgrund

I minoritetslagens 2009:724 revidering 2019 förstärktes minoriteters rättigheter och myndigheternas skyldigheter. Enligt lagens 5 b § ska kommuner och regioner anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Detta gäller samtliga fem nationella minoriteter och samtliga svenska kommuner.

Enköping ingår sedan 2013 i det finska förvaltningsområdet vilket ger särskilda rättigheter för sverigefinnarna i kommunen.

Syftet med riktlinjer för kommunens minoritetspolitiska arbete, med särskild fokus på det finska förvaltningsområdet, är att öka kunskapen om minoritetslagstiftningen bland tjänstepersoner och förtroendevalda samt att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder.

Ärendets beredning

Riktlinjer för minoritetspolitiska arbetet har beretts i kommunledningsförvaltningen.

Under beredningen har dialog om innehållet förts med utbildningsförvaltningen samt vård- och omsorgsförvaltningen. Den specifika delen i riktlinjerna som gäller kommunens roll som förvaltningsområde för finska har diskuterats i kommunala finska samrådet.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen anser att ett kommunövergripande vägledande styrdokument med riktlinjer och mål tydliggör dels vad minoritetslagstiftningen kräver och dels vilken ambitionsnivå kommunen väljer för att inkludera de nationella minoriteterna och främja deras rättigheter.

Utbildningsförvaltning har i dialogen haft synpunkter kring riktlinjer och mål gällande det finska förvaltningsområdet. Kommunledningsförvaltningens bedömning av synpunkterna anges nedan.

Utbildningsförvaltningen redogör att de under hösten 2021 genomfört en genomlysning av dåvarande nuläge och konsekvens för genomförande av modersmålsundervisning inom förskoleklasser. Resultatet av den blev att alla modersmål ska inkluderas dvs likvärdig undervisning för alla elever med annat modersmål än svenska enligt läroplan i förskoleklass. Detta utifrån att ingen lagtext stödjer rätten till särställning för finska inom förskoleklass.

Kommunledningsförvaltningen har i detta fall tagit hänsyn till minoritetens önskan om kontinuitet i språkutveckling som kommunala finska samrådet länge har försökt lyfta fram. I förskoleklass har barn inte automatiskt rätt till finskundervisning såsom utbildningsförvaltningen påpekar, men även där ska utvecklingen av finskan främjas. Undervisning i finska kan erbjudas på frivillig basis såsom många andra förvaltningskommuner gör. Att Enköping ingår i finska förvaltningsområdet bör garantera en särställning för finskan.

Utbildningsförvaltningen berättar även att de inte har fått ansökningar för modersmålsstöd i förskolan och mycket få elever påbörjade modersmålsundervisningen i finska i årskurs 1 förra året.

Kommunledningsförvaltningen bedömer att bristen av ansökningar kan bero på bristande kunskap bland allmänheten om nationella minoriteters rättigheter.

Ekonomiska konsekvenser

I och med att riktlinjerna föreslår att den nationella minoriteten sverigefinnar ges möjlighet att få undervisning i finska i förskoleklass samt möjlighet för barn i förskolor utan finsk avdelning att få regelbunden modersmålsstöd/modersmålsundervisning i finska kanhända att kommunen på sikt behöver anställa en eller flera modersmåls lärare.

Räknar vi med att kommunen behöver anställa en till modersmåls lärare blir de ekonomiska konsekvenserna utökade lönekostnader för cirka 460 000 kr per år.

Sociala och miljömässiga konsekvenser

De sociala konsekvenserna av dessa riktlinjer är att nationella minoriteterna i Enköping får sina lagstadgade rättigheter tillgodosedda och kan känna sig inkluderade.

Riktlinjerna innebär inga miljömässiga konsekvenser.

Beslutsunderlag

Förslag på Mål och riktlinjer minoritetspolitiska arbetet

Åsa Olsson
Kansli/Utredningschef
Enköpings kommun

Irma Aalto
Samordnare finskt förvaltningsområde
Enköpings kommun

Beslutet skickas till:

Myndighet/nämnd/namn, för åtgärd

Myndighet/nämnd/namn, för kännedom

Riktlinjer för

Minoritetspolitiska arbete och finska förvaltningsområdet

Kommunledningsförvaltningen
Irma Aalto
0171-626455
irma.aalto@enkoping.se

Ärendenummer
Änr

Dokumenttyp

Policy

Ersätter

Beslutad av

Kommunfullmäktige

Gäller för

Gäller f.om.

2023

Ansvarig funktion

Gäller t.om.

Tillsvidare

Reviderad

Innehåll

Riktlinjer för minoritetsarbete och finska förvaltningsområdet.....	4
Ansvar	4
Kommunstyrelsen.....	4
Nämnder	4
Definitioner.....	5
Lagkrav.....	5
Enköpings minoritetspolitiska arbete.....	7
Övergripande minoritetspolitiska mål	8
Riktlinjer – mål för det finska förvaltningsområdet	9
Skydda och främja finska språkets och finska kulturens roll i Enköping	9
Kommunens arbete för finska språket ska vara långsiktigt och sammanhållet över generationer och i hela kommunorganisationen	9
Arbetet sker i samråd med den sverigefinska minoriteten.....	10
Vi skapar möjligheter för den sverigefinska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur	10
Uppföljning	11

Riktlinjer för minoritetsarbete och finska förvaltningsområdet

Riktlinjer är ett kommunövergripande vägledande styrdokument med riktlinjer och mål för att uppfylla och främja de nationella minoriteternas rättigheter och det utökade skyddet för sverigefinnarna som finska förvaltningsområdet reglerar.

Syftet med riktlinjer för kommunens minoritetspolitiska arbete, med särskild fokus på det finska förvaltningsområdet, är att öka kunskapen om minoritetslagstiftningen bland tjänstepersoner och förtroendevalda samt att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder.

Kommuner och regioner ska enligt 5 b § minoritetslagen anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Ansvar

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska övervaka att kommunens verksamheter bedrivs i enlighet med lag, förordningar, föreskrifter samt enligt kommunens egna mål, riktlinjer och andra styrdokument.

Kommunstyrelsen ska leda och samordna arbetet som följer av kommunens skyldigheter som finskt förvaltningsområde.

Nämnder

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för att kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn, ungdom och vuxna utförs. Nämnden ska övervaka att verksamheten bedrivs i enlighet med lag, förordning, föreskrifter samt enligt kommunens egna mål, riktlinjer och andra styrdokument.

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för handläggningen och verkställigheten av enskilda ärenden av vård, omsorg och hjälpkaraktär. Nämnden ansvarar för kommunens uppgifter enligt socialtjänstlagen med undantag för uppgifter som åligger socialnämnden.

Upplivelsenämnden ansvarar för att folkbildning och biblioteksverksamhet sker minst i enlighet med bibliotekslag. Nämnden ansvarar för främjandet av

kulturlivet i kommunen samt att det finns ändamålsenliga och tillgängliga anläggningar och lokaler för kulturverksamhet.

Respektive nämnd har huvudansvaret att minoritetslagstiftningen och kommunens riktlinjer och mål integreras i grunduppdrag.

Definitioner

Minoritetslagen och europeisk språkstadga innehåller två skyddsnivåer. Ett grundskydd som gäller i samtliga delar av landet och för samtliga nationella minoriteter och minoritetsspråk samt ett förstärkt skydd i form av ett förvaltningsområde.

Nationell minoritet. De fem nationella minoriteterna i Sverige är sverigefinnar, judar, samer, romer och tornedalingar och nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, samiska, romani chib och meänkieli. I Sverige är etnisk och språklig registrering förbjuden. En av minoritetslagens huvudprinciper är självidentifikation som innebär att varje person själv bestämmer över sin identitet och om denna tillhör en nationell minoritet.

Förvaltningsområdet. Kommuner som har frivilligt ingått i ett förvaltningsområde för ett eller flera språk ska erbjuda förskola, äldreomsorg samt muntliga och skriftliga kontakter på finska, samiska eller meänkieli. Enköpings kommun ingår i förvaltningsområdet för finska sedan 2013.

Lagkrav

Som grund till riktlinjer för de nationella minoriteternas rättigheter ligger lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), språklagen (2009:600), bibliotekslagen (2013:801), skollagen (2010:800), socialtjänstlagen (2001:453) och diskrimineringslagen (2008:567).

Minoritetslagstiftningen. Den 1 januari 2010 trädde lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen, 2009:724) i kraft. Lagen beskriver vilka rättigheter som de nationella minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Efter en översyn av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde nya skärpta bestämmelser i kraft den 1 januari 2019. Lagen innebär att kommuner ska informera de nationella minoriteterna om deras minoritetsrättigheter. Vidare ska kommuner samråda genom strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i frågor som berör dem. Kommuner ska

främja barns och ungas inflytande. Därutöver ska kommuner genom aktiva åtgärder och handlingar främja och stödja nationella minoritetsspråkens och kulturens fortlevnad.

En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Kommunen ska beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna.

I *Språklagen* (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Bibliotekslagens 5 § reglerar att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på 1. de nationella minoritetsspråken, 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och 3. lättläst svenska.

Skollagen slår fast att förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. En hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska. Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola.

I grundskolan ska en elev som tillhör någon av de nationella minoritetsgrupperna få modersmålsundervisning i sitt nationella minoritetsspråk. Eleven behöver inte ha några kunskaper i språket och det finns inga krav på att det ska vara ett visst antal elever som vill ha modersmålsundervisning utan även en enskild elev har rätt att få modersmålsundervisning.

I gymnasieskolan ska en elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk om eleven har goda kunskaper i språket.

Socialtjänstlagen slår fast att kommuner ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre personer.

Diskrimineringslagen har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom flera samhällsområden oavsett till exempel etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

Enköpings minoritetspolitiska arbete

Enköpings vision 2030 inkluderar bland annat att kommuninvånarna är delaktiga och upplever att de har inflytande över kommunens utveckling. Samt att Enköping berikas och stärks av jämställdhet, mångfald och en god integration.

Information om nationella minoriteter och deras rättigheter finns tillgänglig på kommunens hemsida.

Kommunen ingår sedan 2013 i det finska förvaltningsområdet, med 65 andra svenska kommuner, och har därmed ett särskilt ansvar för att värna om det finska språkets ställning. Av kommunens invånare har cirka 11% finsk anknytning, det vill säga att de är antingen födda i Finland eller har minst en förälder alternativt mor- eller farförälder som är födda i Finland.

KFs beslut KF §70 2011-06-14

Beslut om att Enköpings kommun ska ansöka om att ansluta sig till förvaltningsområde för finska.

KS reglemente 2:14 Antagen av kommunfullmäktige 9 december 2019 paragraf 151.

För de merkostnader som uppkommer med anledning av de rättigheter som minoriteten har enligt lagen, samt till åtgärder för att stödja finska språket får Enköpings kommun statsbidrag.

Kommunledningsförvaltningen erbjuder, genom kommunens kontaktcenter, kontakt med kommunen på finska vid behov. Förvaltningen genomför regelbundna samråd med den sverigefinska minoriteten och anordnar aktiviteter som samtalsgrupper, filmer, sagostunder och läsecirklar samt olika fysiska träffar på finska.

Det finns en finskspråkig förskolegrupp på Enöglas förskola och utbildningsförvaltningen ger möjlighet till modersmålsundervisning i grundskolan på samtliga nationella minoritetsspråk.

På Kungsgårdens äldreboende finns en finsk avdelning och inom vård- och omsorgsförvaltningen finns personal med kunskaper i finska.

Enköpings bibliotek tillhandahåller media på de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Kommunen har en heltidsanställd samordnare som arbetar med minoritetsfrågor och finska förvaltningsområdet kommunövergripande.

Övergripande minoritetspolitiska mål

Enköpings kommun utvecklar sitt minoritetspolitiska arbete och i synnerhet arbetet med finskt förvaltningsområde för att tillgodose kommunens nationella minoriteters rättigheter.

Kommunen ska aktivt arbeta för att se till att de nationella minoriteterna får information om sina lagstadgade rättigheter.

Kommunen ska aktivt arbeta för att diskriminering på grund av etnicitet eller tillhörighet till nationell minoritet ska bekämpas och att de nationella minoriteterna ska ges förutsättningar att delta i samhällslivet på lika villkor.

Kommunen ska aktivt arbeta för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur och ger minoriteten möjligheter att tillägna sig, bruka och utveckla sitt modersmål och utveckla en egen kulturell identitet. De nationella minoriteterna ska kunna överföra sitt minoritetsspråk och sin kultur till nästa generation. De nationella minoritetsspråken, som utgör en del av det svenska kulturarvet, ska kunna bevaras och utvecklas som levande språk i Sverige.

Kommunen ska aktivt arbeta för att ge nationella minoriteter möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. Barn och ungas deltagande ska främjas. De nationella minoriteterna ska ges tillgång till olika nationella, regionala och lokala dialoger på likvärdiga villkor som majoritetsföreträdare.

Riktlinjer – mål för det finska förvaltningsområdet

Skydda och främja finska språkets och finska kulturens roll i Enköping

Delmålen:

Öka förtroendevaldas och berörda tjänstepersoners grundläggande kunskap om minoritetslagstiftningen och de nationella minoriteterna.

Öka allmänhetens kännedom om Enköpings sverigefinska historia och finskans specialroll i kommunen.

Utveckla finska språkets synlighet på olika sätt i kommunorganisationen och synliggör sverigefinnarnas språkliga rättighet i kontakter med kommunen.

Försäkra att relevant kommuninformation finns tillgänglig på finska.

Indikatorer: Antalet anställda med kunskaper i finska ökar. Kunskapsmätningar bland kommuninvånare, förtroendevalda, tjänstepersoner visar ökad kunskap och förståelse. Enkäter till finskspråkiga visar att de anser att informationen på finska är tillräcklig.

Kommunens arbete för finska språket ska vara långsiktigt och sammanhållet över generationer och i hela kommunorganisationen

Förskolan ger förutsättningar för barn att utveckla både det svenska och det finska språket exempelvis genom språkbad eller tvåspråkiga grupper.

Modersmålsundervisning ska erbjudas regelbundet även i förskolor och förskoleklass som inte har finskspråkiga pedagoger av ambulerande modersmåls lärare.

Säkerställ och uppmuntra kontinuiteten av barns lärande från förskolan via förskoleklassen och grundskolan till gymnasiet.

Ett långsiktigt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningen.

Organisera så att personal som har språkkunskaper arbetar i verksamheter där det finns behov av språkkompetensen.

Samverka mellan grannkommuner och region för att öka underlaget för finskspråkig förskola, skola och äldrevård.

Förebygga ensamhet och bryta isolering av sverigefinska äldre.

Indikatorer: Alla barn i förskolan och förskoleklassen ges möjlighet att lära sig finska (nuvarande status en finsk förskolegrupp och ingen utbildning i förskoleklassen). Bortfallet av barn som inte fortsätter med modersmålsstudier i grundskolan och gymnasiet blir mindre (nuvarande status av 50 i grundskolan fortsätter 2 studier i gymnasiet). Flera anställda i verksamheter där det finns behov av språkkunskaper kan finska och vill använda det i sitt arbete. Äldrevården på finska har utvidgats till att inkludera hemtjänst och flera vårdboenden än idag (nuvarande status en finsk vårdboendeavdelning).

Arbetet sker i samråd med den sverigefinska minoriteten

Delmålen:

Formella finska samrådsmöten med ansvariga politiker och representanter för relevanta förvaltningar arrangeras minst fyra gånger per år.

Kommunen arbetar för att hitta och etablera mötesformer för att samråda med barn och unga.

Med referensgrupp för finska seniorer som förlaga, arbetar vi aktivt för att hitta andra relevanta referensgrupper.

Kartläggning av kommuninvånarnas behov av finskspråkig service på kort och lång sikt.

Indikatorer: Minoriteten upplever att de kan påverka via genomförda samråd. Vi har på plats en plattform att ha dialog med sverigefinska barn och ungdomar. Vi har kartlagt och skapat en behovsplan på kort och lång sikt.

Vi skapar möjligheter för den sverigefinska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur

Delmålen:

Det finns tillgång till finskspråkig litteratur, aktuella tidskrifter och annan media på biblioteket.

Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av finska främjas särskilt.

Kommunen anordnar kulturella aktiviteter på finska anpassade till respektive generation.

Indikatorer: Förfrågningar och lånen av finska medier på biblioteket ökar. Antal arrangemang och antalet besökare per arrangemang ökar.

Uppföljning

Riktlinjer och mål för Enköpings kommuns förvaltning av det finska förvaltningsområdet antas av kommunfullmäktige 2023 och gäller i fyra år efter antagande.

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har ett nationellt uppföljningsansvar för efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.